

ESTONIA

Amerika eestlaste healekandja

AN ESTONIAN MONTHLY

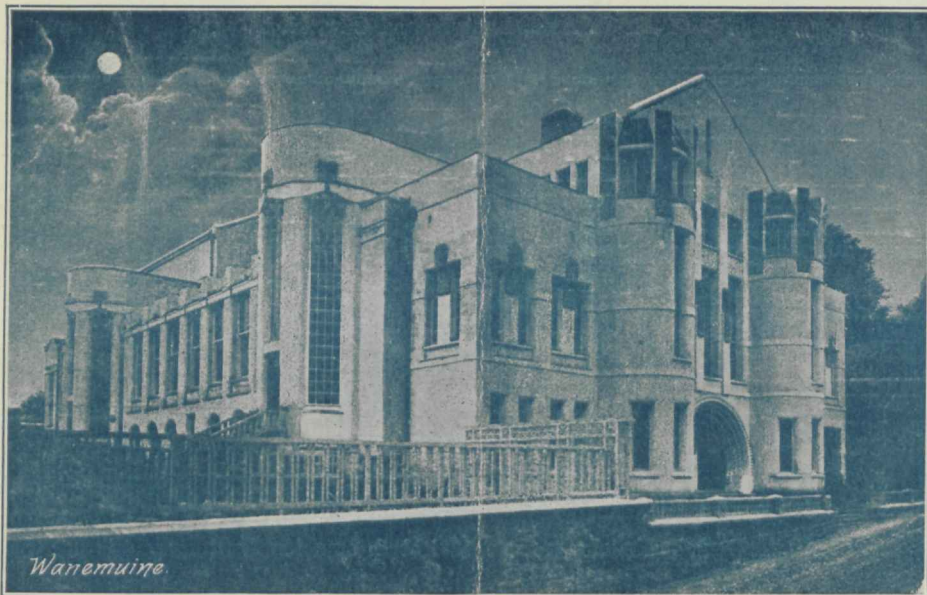
A TRUE OBSERVER OF TRADE, FINANCE AND POLITICAL
QUESTIONS IN ESTONIA AND AMERICA.

No. 3. II aastakäik

September

Second year, 1920

Estonian Theatre "Wanemuine."

SISUKORD.—INDEX.

1. Estonia lugejatele.
2. Amerika Eesti Ühisuse tegewusest.
3. Eesti Walitsuse tegewus.
4. Cox wõi Harding.
5. List of first class firms in Estonia.
6. Eesti majandusline kriisis ja abinõud selle paradamiseks. Kaubanduse-teadlane Peter A. Pabstel.
7. Awalik kiri Eesti Asutawale kogule H. Sallo.

Trükitud Amerika Eesti Ühisuse kulul.

“ESTONIA”

A MONTHLY MAGAZINE PUBLISHED IN THE ESTONIAN AND ENGLISH LANGUAGES BY THE AMERICAN ESTHONIAN LEAGUE, Inc.

Business and Editorial Offices:

84—13th Ave., Long Island City, N. Y.

Annual Subscription \$3.00 — Single Copies 25 cents.

EESTI POLITIKA, ÜHISELU, KUNSTI, KIRJANDUSE JA TEADUSLINE KUUKIRI

„ESTONIA“

Ilmub Amerika Eesti Ühisuse kuulul.

Estonia hind ettetellimisel on \$3.00 aastas, ehk 25 centi üksik number toimetusest ise ära wiies.

Kuukirja „Estonia“ ja Amerika Eesti Ühisuse kontor:

84—13th. Ave., Long Island City, N. Y.

Järelepärimised.

Estonia toimetuse wõtab oma peale järelepärimisi ja kuulutusi, kas sugulaste, sõbrade otsimises wõi muul mõttel, Amerikas ja kodumaal. Et mitmed sajad eksemplarid „Estonia’d“ Eestisse saadetakse, siis on ka kasulik siinsetel huwitust tundjatel isikutel, Eestis wiibijate sugulaste ja tuttawate otsimises ja ka muus järelepärimises, kuulutada.

Kuulutuse hind on 1 doll. 3 rea pealt, puudust kannatajatel kuulutuse trükkimine ilma tasuta.

Mart Laidoner Eestis, Pärnus, Riia uul nr. 99, palub teatust oma wenna kohta, nimega Hans Laidoner

J. Kiwistik’u poolt Hiinast, Harbiinist on kiri saadetud Estonia kuntori August Himmelreich’i nime peale.

E. Steng, Tallinnas, Kadaka tee, nr. 16-i otsib oma isa J. Steng’i.

Kirjakast.

Isand Oskar Adler, Brasílias.

Teatame Teile, et oleme duplikati checki \$110.00 peale kätte saanud ühes Iwan Narodny kirjaga. National City panga Original Check kannab raha wastuwõtja Iwan Narodny allkirjaga, — sarnast summa aga Ühisus ei ole saanud. Teie soowi järele andsime asja adwokadi kätte ja loota on, et warsti asi kohtus saab ette tulema ja Iwan Narodny, endine Estonia toimetaja kohtu ees wastutusele wõetud saab. Loodame järgnewas numbris täielise kirjelduse selle protsessi kohta awaldada.

Isand Murrel, Bostonis.

Paluks wastata meie kirjade peale Estonia kuulutuse asjus.

ESTONIA

No. 3. II. aastakäik

September

Second year, 1920.

„Estonia“ lugejatele!

TEATAME austatud „Estonia“ lugejatele, et majanduslise kitsikuse põhjusel olime sunnitud suwe kuudel „Estonia“ väljaandmist ajutiselt seisma jätma. Nagu lugejatel teada on, tarvitab kuukirja trükkimine praegusel ajal suuri summasi, sest paber on hinnas märksa tõusnud ja ühtlasi ka trükitööliste palgad, kuna sissetulek, mis suuremalt osalt kuu maksudest koos seisab, väljaminekuid katta ei suutnud, et lehe trükkimist igas kuus korralikult oleks võinud toimetada.

Meie täname kõiki „Estonia“ lugejaid ja tellijaid moralilise kui ka amelise tuetuse eest, mis nad senini meie kuukirja vastu on üles näidanud. Iseäranes täname isand Flinki tema lahke 100-dollarise saadetuse eest, millest 50 dollarit Eesti sõduritele ära saatsime, kuna teine 50 dollarit meie kuukirja kulude katmiseks „Estonia“ kuluarwe hulka määratud on.

Toome üleüldise aruande kuni 30. juunini 1920. aastal:

Sissetulek:

Amerika Eesti Ühisuse liikmete kuu- ja sisseastumise maksud	\$623.77
Amerika Eesti Ühisuse muud sissetulekud.....	179.31
„Estonia“ tellijad	133.16
„Estonia“ muud sissetulekud.....	205.77
Laen	90.00

Kokku..... \$1232.01

Wäljaminek:

„Estonia“ trükkimise kulud	882.07
Amerika Eesti Ühisuse kulud	\$308.89

Kokku..... \$1190.96

Kuna peale seda aruannet Amerika Eesti Ühisus veel mõnda suuremat summat on sisse võtnud (mida järgnewates „Estonia“ numbrites täielikult awaldatakse), siis on loota, et meie healekandja tulewikus enam nõnda pikalist puhkeaega ei wõta.

Et „Estonia“ siinses äriilmas juba laialt tarwitatud saab, mida kuulused tõendawad, on loota, et Eesti seltskond siin kui ka kodumaal teda tuetab, nii et meie Eesti kui ka Amerika äridele ja isikutele wõiksime suureks tuetuseks olla, neid mõlemaid teine teise seisukorraga tutwustades.

Amerika Eesti Ühisuse tegevusest.

JANUARI ja weebruari numbrites 1920. aastal avaldasime lühidalt Amerika Eesti Ühisuse tegevusest, lõppedes piduga Manhattan Opera majas 15. weebruaril 1920. aastal. Nagu meie enamalt teatasime, tuleb see pidu täielikult kordaläinuks nimetada, kus Eesti osakonna ettekannetes, mis Amerika Eesti Ühisuse poolt toimetatud sai, maitserikkalt Eesti rahvuse tunded ja kunst nähtawale toodi.

Nagu nelja rahvuse liidu koosolekul pärast selgus, oli selle pidu puhas sissetulek 240 dollari ümber, millest suurem osa nelja liidu wõlgade tasumiseks läks, kuna ülejääw summa nelja liidu kassasse jäi. Et peale seda pidu nelja liidu tegevus miskit eluwõimulist nähtawale ei toonud, kautas ta oma tähtsuse Eesti rahvuse mõttes. Peapõhjuseks oli asjalugu, et nelja liidu tegevus sel aastal enam rahvuslisi grupesi ei esitlenud ja peaausjalikult isiklikkude huwide tagaajamist awaldas, mis juhatuse liikmete poolt toimetati. Et Amerika Eesti Ühisus nimetatud liidust enam osa ei wõta, ei ole meie teada seal enam ainust Eesti rahvuslist esitajat.

Möödaläinud nelja liidu tegevusega ligemalt tutvustamiseks toome siin lühikese põhjendatud kirjelduse.

Sel ajal kui Europa rõhutatud rahwad oma wabaduse eest wõitlesid ja kõik oma jõudu pingutasid riigikorra siseseadmiseks ja selle makswaks tunnistamise nõutamiseks suurriikide poolt, katsusid ka selles mõttes siin elutsewad rahwused kaasa aidata, selleks rahwusmõttelisi asutusi ja ühisusi elule kutsudes, kes oma rahvuse ja riigi nõudmisi ja püüdeid Amerika walitsusele ja rahwale tutvustaks ehk wõimalikul korral ka poliitilist mõju awaldaks.

Esimene rahvusline Mass meeting sai 25. Mail 1919. aastal Carnegie saalis New Yorkis ära peetud Amerika Eesti Ühisuse ja Leedu, Ukraina ja Läti rahwa seltside ja Ühisuste poolt, selle eesmärgiga, et Ühisriikide walitsust ja rahwast üles kutsuda Eesti, Leedu, Ukraina ja Läti wabariikide iseseiswust Amerikas makswaks tunnistada ja mille kohta ka ühel healel sarnane otsus Washingtoni saatmiseks sai wastu wõetud. Sel ajal ei olnud Ühisriikides ainust kinnitatud Eesti seltsi, kes oleks tegelikult sellest wõinud osa wõtta. New Yorki Eesti Selts oli lõppemisel, Spordi selts ja Eesti kirjanuse selts, „Uue Ilma“ wäljaandjad, ei olnud sarnase rahvuslise ettewõtte tuetajad.

Sellega oli siis hiljuti asutatud Amerika Eesti Ühisus Carnegie saalis ainuke eestlaste esitaja, kuna Ühisus tegelikult weel ei jõudnud omalt poolt esitlejat sinna nimetada, ja peale Mass meetingu elule kutsutud keskkomitee koosolekust wõttis ainult selleaegne „Estonia“ toimetaja Ivan Narodni osa.

Amerika Eesti Ühisuse koosolekul 1. juunil 1919. a. otsustati Carnegie saalis wastuwõetud resolutioni Eesti keeles ära trükkida ja wõimalikult kõikidele eestlastele Põhja Amerikas kätte saata, neid üleskutsudes elnimitatud otsusele alla kirjutada, tõenduseks Eesti rahvuslise mõtte kaasatundmises ja selle tuetamises.

Ühisuse koosolekul 8. juunil teadustas Ivan Narodni, et nelja liidu otsused on isiklikult Washingtoni walitsusele ära antud. Et Narodni ajutine esitlus nelja liidu abiesimehe ametis, eestlaste ja ka teiste rahwuste poolt rahulolematust sünnitas, oli ta sunnitud lahkuma, mille peale Amerika Eesti Ühisuse poolt uued esitajad, Hans L. Pymson ja Peter A. Pabstel nimetatud said. Sel ajal, see oli 13. juunil 1919. aastal, oli Amerika Eesti Ühisus juba põhjuskirja wastu wõtnud ja Ühisuses pandi põhjuskirja järele esimesed walimised toime, kus esimene eestseisus ja juhataw kogu liikmete hulgast awalikul healetamisel waliti. Sellest ajast peale wõttis Ühisus kõikidest tähtsamatest küsimustest osa, kuna nelja liidu Eesti esitlejad läbikäimises olid teiste rahwuste esitajatega ja riigipangaametniku Joseph Hartiganiga, et pakkide saatmise, postiolude ja laenuwõimaluste üle läbirääkida, jne.

Peaasjalikult pöörati aga nelja liidu tegewus selle peale, et Inglise keelse kirjanduse läbi nelja rahwuste nõudmisi ja püüdeid selgitada, milleks ka konverents 16. ja 17. Septembril 1919. aastal kokku kutsutud sai.

Washingtoni sõidust kirjutasime juba ennemalt, kus nelja liidu esitlejad ja Läti, Leedu ja Ukraina saadikud senati ees üles astusid. Eestlaste nimel astus üles eestlane Amerika kodanik Hans L. Pymson, nelja liidu abi-esimees, kes Ivan Narodni väljakukkumisel selleks nelja liidu liikmete poolt sai nimetatud ja Narodni tuttawad, arwatawasti ameriklased Madame Barry, Lt. Willis ja Comander Beall, kellel Eesti

Amerika Eesti Ühisuse Pidumeeskond ja tegelased.

Kahjuks jäid mitmed tegelased ja juhid ettearvanagemata juhtumise pärast, üleswõttest wälja. Loodame järgmises numbris seda wiga parandada, wõimalikult kõikide tegelaste, kaastöötajate ja ühes Ühisuse juhtivate jõududega üleswõtte sellekohase kirjeldusega awaldada.

organisatsioonide poolt ühtegi wolitust ei olnud. Kogu see ettewõte oli teistel Ühisuse liikmetel teadmata, nii et Ühisus oma saadikuid ametlikult walida ei wõinud.

Mõni aeg peale Washingtoni sõitu teadustas Hans L. Pymson Ühisusele, et temal mõte on Eestimaaale sõita ja nõudis selleks Ühisuselt esituse kirja, mis aga tagasi lükatud sai. Kui peale seda weel mõned Ühisuse liikmed tema kohta süüdistusi ette tõid, lahkus ta Ühisusest. Amerika Eesti Ühisus walis selle järele täielise 5 liikmelise esitluse nelja liidusse, nimelt Gustav Klaas, Otto Lellep, Peter A. Pabstel, Jakob Lacht ja L. Tobias, kes ka nelja liidu pidul Eesti osakonda esitasid.

Et nelja rahwuse liit tegelikult miskit mõjuwat poliitilises ja rahwuslises ette-

wõtetes korda ei suutnud saata, otsustas Amerika Eesti Ühisus ühendust otsida Soome rahvusliste osakondadega Amerikas. Soomlased on meie kõige lähemad naabrid ja sugurahwas, kellega meil rahvuslised huwid sarnased on, nii et ühinemine mõlemilt poolt väga kasulik on. Et soomlasi oma rahvuslise ja waimlise waraga tutvustada, sai 10. aprillil Soome Imatra saalis Eesti pidu toime pandud, millest Soome ajakirjanikud ja seltskonna tegelased osa wõtsid. Awamise kõnedes, mis Eesti ja Soome keeltes said peetud, seletati ligemalt Eesti ja Soome liginemise tähtsust ja meie ühiseid huwisi. Pidu program oli kaunis rikas ja pidust osawõtmine väga elaw. Iseäranes huwi pakkusid soomlastele Eesti rahwa tantsud „Tuljak“ ja „Kaera Jaan,“ mis naistantsijate poolt rahwariietes said ette kantud. Sellele järgnewad tantsud ja ringmängud ühes loosimistega olid iseäranes lõbusad ja pidust osawõtjate tuju näitas kõige kõrgemal tipul olewat. Et pidu sissetulek küll suur ei olnud, pakkus tema aga waimlist wara ja oli esimeseks sammuks Soome ja Eesti rahwuste ühinemiseks Amerikas, mille kohta ka kiitwalt ja kõlawalt Soome kolm korda nädalas ilmuw ajaleht New Yorkin Uutiset kirjelduse tõi.

Sellele järgnes 15. mail ühine Eesti-Soome pidu Imatra saalis, mis ühist Eesti ja Soome waimlist wara pakkus. Pidu program oli huwitaw ja iseäranis meeldiwad olid herra August Ermani marss „Eesti Liiga“, mida ta mandoline peal ette kandis ja neiu Aino Wäre ja kunstniku John Noge wiuli soolod. Loodame ka sel sügisel samas põhjusemõttes edasi töötada ja seltskondlist sidet siin asuwate eestlaste ja soomlaste wahel sellega kindlustada.

Kõige tähtsamaks ettewõtteks seltskondlises tegewuses Amerika Eesti Ühisuse poolt oli ülesastumine Lexington'i opera majas 30 Aprillil 1920 aastal.

See pidu sai toime pandud kõige suuremate Amerika heategeliste organizatsioonide poolt, nagu Amerika Punane Rist, Y. W. C. A. War Camp Community Service ja n. e. Näitelawal toodi maitserikkalt ette kogu Amerika ajalugu pärisrahwastega algades, siis New York'i sisserändajate rahwuste Hollandi ja Inglise ajalugu ja tegewus, ja Amerika rewolutsioni ja wabariigi ajaloost wõtted.

Sellele järgnesid järgnewate sisserändajate kunsti tooded rahvuslises mõttes. Et Eesti rahvusline kunst oma peale tähelepanemist on jõudnud pöörata, näitab all pool ülesastuwate pidust osawõtma kutsutud rahwuse nimekirja:

Prantslased, Itaalialased, Bömlased, Scandinavialased, Irilased, Wenelased, Eestlased, Hungarialased, Hispanialased, Greeklased, õaapanlased.

Et Eesti rahwa ja riigi seisukohta õigel pildil siinsetele asutustele ja rahwale tutvustada, oleme katsunud igapidi Eestimaa kohta teateid anda, nagu Eesti kaubanduse wõimaluste kohta, weoteed Eestis, tähtsamad kauba ärid Tallinnas j. n. e. Iseäranis huwi awaldasid Amerika kaubanduse keskkbürood ja kaubanduste ajakirjad Eesti äride nimekirja üle, mis meile Eesti wälisministeriumi poolt siin informeerimiseks saadeti. Soowida jääks, et Eesti Wabariigi walitsus meile wõimalikult rohkem teateid kodumaalt saadaks, nagu sisse- ja wäljawaõ kaubanduse seadused, wäljawaõ kaupade tagawarad ja nende hinnad, panga ja kaubanduse organisatsioonid, weoteed ja nende tariifid, üleswõtted tähtsamatest asutustest ja kohtadest, teated uemate leiduste ja rahwa ettewõtete üle. Meie oleme omalt poolt katsunud sarnaseid teateid sinsest elust Eestisse saata ja wõimalikku abi ja toetust oma suguwendadele ja õdedele siit muretseda.

Webuari kuus tõime meie aruande kodumaale saadetud raha summade üle, millest Estonia nr. 2 üles antud oli \$80.10, sellele tuli weel juurde \$30, mis kogu summa \$110.10 tegi, mida meie Eesti Wabariigi sõdurite keskkomiteele edasi saatsime. Nagu keskkomitee oma kirjas 19 Aprillist 1920 No. 241 meile teatab, on see annetus (8640 Eesti marka) juba pärale jõudnud. 16 Augustil 1920 aastal saatsime \$52.00 Eesti Wabariigi Sõdurite keskkomiteele — check on Inglise rahas 14 naela sterlingi 4 shillingi ja 11 pensi Guaranty Trust Company Londoni osakonnas maksew.

Kärdlas Hiiumaal kannatajate eestlaste heaks sai \$69.00 Juuni kuul herra Espaki nime peale saadetud. Nagu Isand L. Espak Amerika Eesti Ühisuse sisemiste asjade kirjatöimetajale Otto Käparin'ile teadustab on saadetus 5250 Eesti marka päralt jõudnud ja kannatajatele 100, 200 ja 300 marga wiisi wälja jagatud. Tänuawaldused isikute poolt on Estonia toimetusele jõudnud, mida aga ruumi puudusel awaldata ei ole wõimalik.

Eesti Punase Risti Keskwalitsusele saatsime 25 Juunil laewa „Wheeling Mold“ peal Tallinna üks kast riideid ja saapaid waestele wäljajagamiseks.

28 Aprillil 1920 aastal sai Amerika Eesti Ühisuse poolt resolution Eesti wabariigi tunnistamise nõutamiseks siinse Walitsuse poolt ühel healel wastu wõetud ja Senati wälisasjade komiteele edasi saadetud. Resolutsionide ärakirjad said Eesti wabariigi wälisministeriumisse saadetud.

7 Mail 1920 aastal sai Amerika Eesti Ühisuse esimees Peter A. Pabstel Senati wälisasjade komitee esimehe H. L. Lodge käest wastuse, mis Eesti keeles järgmine on:

Austatud herra:

Sain Teie kirja 23. Aprillist ühes Amerika Eesti Ühisuse Resolutsioniga Eesti praeguse Wabariigi Walitsuse iseseiswuse tunnistamise kohta kätte ja teatan Teile, et meie komitee ei wõi selles asjas midagi teha, sest et iseseiswuse küsimused on täieste Riigi juhtijate käes.

Sarnast otsust praeguse Amerika riigi walitsusele sisse saata ei arwanud Ühisus enam kohase olewad, sest et Balti riikide iseseiswuse nõudmiste kohta wastas eitawalt endine wälisminister Lansing Leedu rahwuslisele keskkomiteele. Ka praeguse wälisministri Colby seisukoht Balti riikide iseseiswuse tunnistamises on selgitawalt awaldatud tema kirjas Italia saadikule Washingtonis, milles selgus, et tema Weneariigi tükeldamise wastu täielikult on:

Peaasjalikult aga oleme katsunud siinsete abiandwate asutuste peale mõjuä, et nad oma inimesesoo armastuse tööd ka Eestimaaale wälja jagaks.

Meie katsume ka tulewikus nii palju kui wõimalik oma suguwendade ja õdede heaks töötada ja nendele wõimalikult nõu ja abi muretseda.

Kohustused ja tundmised mis meil Eesti wastu on, peaksid tingimata wastukõla Eestis leidma ja see saab siis arwatawaste sundima, kui Eesti Wabariigi tegelased meie tõetruulist tegewust saawad õigete hindama ja oma kohustusi meie kui Eesti kodanikkude wastu saawad täitma.

Nagu siamaani näha on, ei ole meil lähemas tulewikus otsekohest ja täielist moralilist ja tegelist abi Eesti walitsuse poolt arwatawaste loota, siis tunneme ennast kohustatud olema oma wäikese jõuga kogu siinse Eesti kolonistide jõudusi koondades, täielist esitawat keskpunkti luua, millel juridislises seisukohas ka oma mõju tegelikus elus saab olema.

Nimelt loodame meie siit Amerikas kõige ustawama ja kohasema isiku konsuli ameti täitjaks üles seada ja kelle kohta ka meie Eesti Walitsuse poolt täielist ehk ajutulist kinnitust loodame.

Eesti Walitsuse tegewusest.

EESTI Walitsuse ja Wene Nõukogude wahelise rahulepingu allakirjutamise järele on Eesti walitsuse kogu oma noore energia, enam jauliselt sisemise politika ja kodumaa seaduste wälja töötamise peale juhtinud. Iga rahwuse majanduslise ja waranduslise seisukorra peale, on sõda rängaste mõjunud, ja selle läbi sündinud surwed wõtawad oma mitmed head aastad, ennem kui nad oma jõu kautawad, ja rahwa elu ning majandus, jällegi täies jõus wõib õilmeda ja areneda. Kodumaa teadete järele otsustades on Eesti, oma sisemise seisukorra seaduste loomisega, hiigla töö ära teinud, ja wõib täies julguses ja lootuses kogu ilmale silma waadata, neile oma töö wiljakust ja wõimalust tõenduseks pakkudes, kes Eesti isewalitsuse wõimaluse üle on kahtlenud, teda oskamatuses ja üksuse wõimu üles näitamatuses on süüdistanud. Et maaseaduste teostamine, see on, mõisade ära wõtmine ja rahwale tarwituseks andmine, wäljamaadel palju waenlasi on loonud (luetakse kogu Eesti walitsust enamliseks) ei ole aga sugugi Eesti walitsust ära hirmutanud, ja ta on oma põhjusemõttele truuwiks jäädes wõimukalt edasi töötanud, et rahwale wõimalikuks teha, maad töötamiseks saada.

Tähtsamaks seaduseks Eesti Asutawa Kogu poolt vastu wõetud, wõib Eesti riigi põhiseadust nimetada; nii et Eesti riik nüüd kindlate seaduste järele wõib riigi asju ajada, ja õiguslises seisukohal olla rahwuswahelises ilmas. Et meie allpool Eesti wabariigi põhiseaduse toome, siis jätame igale lugejale oma arwustamise õiguse ja läheme edasi oma kirjeldusega.

Eesti wälis politikas on ka paar julgustawat ja rõemustawat juhtumist ilmale toodud, millest tähtsmad wõib nimetada: Eestimaa iseseiswuse õiguse ja walitsuse „de jure“ tunnistamine Soome wabariigi poolt. Et Soomele teised riigid Eestimaa tunnistamise awaldustega saawad järgnema, on kindlaste loota. Siiaamaani oli Eesti walitsus, kui ainult ajutine walitsus, teiste riikide poolt tunnistatud (maha arwatud Wene Nõukogude walitsus, kes aga ise tunnistamist teiste riikide poolt ootab), nüüd on aga, selle Eesti naabri riigi, Soome, poolt awaldatud, Eesti walitsuse ja maa, kui iseseiswa sovereign õigustega riigi tunnistamisega, teiste rahwustega ühe õigusliseks saamisele, kindel aluspõhi pandud. Loodewasti saawad sellele ka Inglise ja Prantseuse maad järgnema, nii et, Eesti kaunis julgelt tulewiku wõib waadata.

Walga linna küsimus näib weelgi tüliõunaks Eesti ja Läti walitsuste wahel olema. Sai koguni Inglise walitsuse ametnikud kutsutud wahe kohut tegema ja need mõistsid Walga linna, linnas asuwate eestlaste rohkuse peale põhjendades, Eestile. Sellega aga ei olnud lätlased sugugi rahul ja nagu näha, on uus komisjon walitud, seda asja uueste läbi waatama.

Weel toowad wiimased sõnumed kodumaalt teated Eesti walitsuse muutmisest. Nimelt on Jaan Tõnissoni poolt kokku seatud ministrite kogu ametist ära astunud ühes J. Tõnissoniga. Põhjuseks toowad kodumaa ajalehed, majanduslised surwed ja erakondade jonnakuse.

30. Juulil sai Asutawa Kogu poolt Eesti Wabariigi walitsus järgmises koosseisus kinnitatud:

Peaminister — Jaan Tõnisson, senine peaminister, rahwaerakondlane.

Wälisminister — Ado Birk, senine wälisminister, rhw.

Siseminister — Karl Einbund, senine riigikontrolöör, rhwr.

Sõjaminister — Kindral-majoor Aleksander Tõnisson, Wiru wäerinna ülemjuhataja, erapooletu.

Rahaminister — Tõnis Wares, senine rahaministri abi, erap.

Tööstuse ja kaubanduse minister — Oskar Wirkhaus, Tartu linnawolinik, rhwr.

Põllutööminister — August Kerem, maakorralduse peawalitsuse ülem, rhwr.

Teedeminister — Aleksander Bürger, Tallinna linnanõunik, rhwr.

Kohtuminister — Jüri Jaakson, senine kohtuminister, rhwr.
 Töö ja Hoolekandeminister — Adam Bachman, Asutawa Kogu liige, rhwr.
 Toitlusminister — Jaan Kriisa, senine toitlusminister, rhwr.
 Haridusminister — Friedrich Sauer, gümnaasiumi direktor, erap.

Eesti Wabariigi põhiseadus.

Asutawas Kogus lõpulikult vastu võetud 15. Juunil.

Eesti rahwas, kõikumata usus ja wankumata tahtmises luua riiki, mis on rajatud õiglusel ja seadusel ja wabadusel, kaitseks sisemisele ja wälisele rahule ning pandiks praegustele ja tulewatele põlwele nende ühiskondlikus edus ja üleüldises kasus, wõttis vastu ja määras Asutawa Kogu kaudu järgmise põhiseaduse:

1. Üleüldised määrused.

§ 1. Eesti on iseseisew, rippumata wabariik, kus riigiwõim on rahwa käes.

§ 2. Eesti maa-alasse kuuluwad Harjumaa, Läänemaa, Iärwamaa, Wirumaa ühes Narwa linna ja ümbruskonnaga, Tartumaa, Wiljandimaa, Pärnumaa, Walga linn, Wõrumaa, Petserimaa ja muud piiriäärsed mannermaa kohad, kus Eesti rahwast asu-
 mas, Saaremaa, Muhumaa, Hiiumaa ja muud Eesti wetes olewad saared ja leetselja-
 kud.

Eesti piiride kindlaks määramine sünnib rahwuswaheliste lepingute läbi.

§ 3. Eesti riigiwõimu ei saa keegi teostada midu, kui põhiseaduse ning põhi-
 seaduse alusel antud seaduste põhjal.

§ 4. Eestis maksawad tema enese asutuste poolt antud wõi tunnistatud seadu-
 sed. Rahwuswahelise õiguse üleüldistunnistatud määrused maksawad Eestis tema
 õigusliku korra lahutamata osadena.

Keegi ei wõi end wabandada seaduse mitteteadmisega.

§ 5. Eesti wabariigi riigikeeleks on Eesti keel.

2. Eesti kodanikkude põhiõigustest.

§ 6. Kõik Eesti kodanikud on seaduse ees ühetaolised. Ei wõi olla awalikõigus-
 likka eesõigusi, ja paheõigusi, mis olenewad sündimisest, usust, sugust, seisusest ja
 rahwusest. Eestis seisusi ja seisuslikka tiitlid ei ole.

§ 7. Eesti wabariik ei anna oma kodanikkudele, wäljaarwatud kaitsewäelastele sõja
 ajal, autähti ja aumärkisi; samuti ei ole Eesti kodanikkudel õigust vastu wõtta wõe-
 raste riikide aumärkisi ja autähti.

§ 8. Isikupuutumatus on Eestis kindlustatud.

Kedagi ei wõi jälgida midu, kui seadustes ettenähtud juhtumistel ja korras.

Wäljaarwatud kuriteo pealt tabamisel, ei wõi kedagi wangistada wõi kitsendada
 isikulises wabaduses midu, kui kohtuwõimude otsusel, kusjuures see otsus põhjenda-
 tuna wangistatule kuulutatud peab olema hiljemalt 3 päewa peale wangistamise.
 Otsuse kuulamist wangistatule on õigus nõuda igal kodanikul, kui kuulutamine mitte
 sündinud ei ole eelnimetatud tähtajal.

Ühtki kodanikku ei wõi vastu tema tahtmist temale seaduse poolt määratud
 kohtu alt üle wiia teise alla.

§ 9. Eestis ei wõi karistada kedagi tema teo pärast, ilma et see tegu karistuswää-
 riliseks oleks tunnistatud seaduses, mis enne selle teo kordasaatmist maksma
 hakanud.

§ 10. Kodupaik on puutumata. Ei wõi olla tungimist eluasemesse wõi tema läbi-
 otsimist midu, kui juhtumistel ja nõuete täitmisel, mis on seaduses ära tähendatud.

§ 11. Eestis on usu- ja südametunnistuse wabadus. Keegi ei ole kohustatud usu-
 tunnistuslikka tegusi korda saatma, usutunnistusliku ühingu liige olema ja selle
 kasuks awalikka kohustusi kandma.

Usuliste talituste täitmine on takistamatu, kui see ei käi awaliku korra ja kõlb-
 luse wastu.

Usutunnistus ja ilmawaade ei wõi wabanduseks olla kuriteo kordasaatmiseks
 wõi kõrwalehoidmiseks kodaniku kohuste täitmisest.

Riigiusku Eestis ei ole.

§ 12. Teadus, kunst ja nende õpetus on Eestis waba. Õpetus on kooliealistele las-
 tele sunduslik ja rahwakoolides maksuta. Wähemusrahwustele kindlustatakse oma-
 keelne õpetus. Õpetuseandmine seisab riigi ülewalwe all.

Kõrgematele õpeasutustele kindlustatakse autonomia neis piirides nagu seda ette
 näeb nende asutuste seaduseandlikul teel kinnitatud põhikiri.

§ 13. Eestis on wabadus oma mõtteid awaldada sõnas, trükkis, kirjas, pildis ja
 kujutuses. Seda wabadust wõib kitsendada ainult kõlbuse ja riigi kaitseks.

Tsensuri Eestis ei ole.

§ 14. Eestis on kindlustatud sõnumete ja kirjade saladus, mis posti, telegrafi ja telefoni või mõnel muul üleüldiselt tarvitatawal teel edasi antakse. Erandid teha on õigus kohtuvoimudel seadustes ettenähtud juhtumistel.

§ 15. Õigus pöörata kaebustega ja palwetega wastawate awalikkude asutuste poole, on Eestis kindlustatud. Pööramise kaasas ei tohi käia mingi surweabinõu. Wastawad asutused on kohustatud asjale seaduslikku käiku andma.

§ 16. Ei ole tarwis mingisugust eelluba riigiametnikude kohtulikule wastutusele wõtmiseks.

§ 17. Liikumine ja elukoha muutmine on Eestis waba. Selles wabaduses ei või kitsendada ega takistada kedagi muidu, kui kohtuvoimude poolt.

Terwishoidlikudel põhjustel woiwad seda wabadust kitsendada või takistada ka teised wõimud wastawates seadustes ettenähtud juhtumistel ja korras.

§ 18. Kõigil Eesti kodanikel on õigus awalikku rahu rikkumata sõjariistadeta koosolekuid pidada.

Ühingutesse ja liitudesse koondumine on Eestis waba.

Streigiwabadus on Eestis kindlustatud.

Neid õigusi võib seadus piirata ainult awaliku julgeoleku huwides.

§ 19. Wabadus elukutset walida ja ettewõtteid awada ning katsuda nii põllutöös, kaubanduses ja tööstuses, kui muil majandusaladel on Eestis kindlustatud. Selles wabaduses ei või kedagi kitsendada või takistada muidu, kui seaduste põhjal ja piirides.

§ 20. Iga Eesti kodanik on waba oma rahwuse määramises. Juhtumistel, kui isiklik määramine mitte võimalik ei ole, sünnib see seaduses ettenähtud korras.

§ 21. Eesti piirides elawate vähemusrahwuste liikmed woiwad oma rahwuskultuuraliste ja hoolekande huwide kättesaamiseks niipalju, kui nad riigi huwidele wastu ei käi, sellekohaseid autonoomseid asutusi elusse kutsuda.

§ 22. Neis kohtades, kus elanikude enamus on mitte Eesti, waid kohalikul vähemusrahwusel, võib kohaliku omawalitsusasutuste asjaajamise keeleks olla selle vähemusrahwuse keel, kusjuures igalühel õigus on neis asutustes riigikeelt tarvitada. Kohalikul omawalitsusasutused, kus vähemusrahwuse keel tarvitusel, peawad riigikeelt tarvitama oma läbikäimises riikliste asutustega kui ka nende teiste omawalitsusasutustega, kus mitte sama vähemusrahwuse keel tarvitusel ei ole.

§ 23. Saksa, Wene ja Rootsi rahwusest kodanikkudel on õigus pöörata riiklistesse keskasutustesse kirjalikult oma keeles. Nende rahwuste keelte tarvitamine kohtus ja kohalikkudes riiklistes asutustes kui ka omawalitsusasutustes, määratakse lige-malt eriseaduses.

§ 24. Eraomandus on Eestis igale kodanikule kindlustatud. Ilma omakasu nõusolekuta võib seda wõerandada ainult üleüldistes huwides seaduste põhjal ja seadustes ettenähtud korras.

(Järgneb.)

Cox või Harding?

Tulewase Ühendatud Riikide presidendi walimise tuhing on praegult käimas, ja polikalised tegelased ehk palgatud kõnemebed ülistawad oma erakondade põhjused, kuna wastase partei aateid ja tegelasi igate moodi katsutakse äärmata. Põhja Amerika Ühendatud Riikide kaks kõige suuremat politikalist parteid, see on wabariiklased (republicans) ja demokradid, on kibedaste ametis, oma partei poolt üles seatud presidendi kandidati, wõidule wiimiseks. Et küll raske on ette ära näha, kumb neist parteidest wõidule peaseb, näib enamus wabariiklaste mõtte poole kalduma ja ühes sellega ka nende partei poolt üles seatud presidendi kandidati senator Hardingi, wõidu lootus kaswama. Demokratide kandidaat governor Cox, ei ole aga weel siiski wõidu lootust kautanud, sest mõnelt poolt teatakse, et sotsialistid gov. Cox'ile saawad oma healed andma, kui nemad oma platforni ega kandidaati läbi ei saa wiia. Sotsialistide poolt on kandidaadiks määratud Debs, kelle presidendiks saamist mitte üksi, parteiline wõimetus ei takista, waid ka see asjalugu, et tema praegult wangis istub. Weel on siin tööliste ja põllutööliste (labor-farmer) partei poolt presidenti kandidaadiks Christiansen üles seatud, aga sugugi wõidu lootust näh-

tawaste ei ole, nii et tema arwamisel kohasem oleks tema poole hoidjatel, kas oma healed Debs'ile anda, ehk koguni governor Cox'ile.

Prægused walimised on kõige tähtsamad kogu Amerika ajaloos sest nendest wõtawad osa, siia maani ilma heale õiguseta olnud, naeste sugu. Eelwalimiste kohta tulewad juba sõnumed lõuna poolsetest riikidest, millede kirjeldakse maha laskmisi ja mõnes kohas koguni sõja riistade wõimul healetamise kasti (ballot box) ära riisumist. Mis presidendi walimise ajal saab sündima, näitab tulewik.

Paneme kõige Amerika Eesti soost kodanikudele südame peale, põhjalikult ja täielikult kõikide parteide põhjasmõteteid ja platformi järel kaaluda, ja siis alles, täieliku otsusele jõudmise järele, oma heale tulewase presidendile anda.

Kodumaal on ka sügisel walimised käsil, kuna aga siia maani kodumaa ajalehtedes weel miskit, politikaliste erakondade põhjasmõtetest ega platformidest, suuremat ei ole kuulda, ega pole ka wõimalikusi kandidaatisi nimetatud. Loodame aga, et juba järgnewates ajakirjades kodumaalt, need teated wõiksime leida; mis siis meile Amerikas asuwatele eestlastele, kodumaa politika erakondadest õige ja tõetruu pildi, wõiks silmade ette tuua.

First Class Firms in Reval, Estonia.

The following list of first class firms in Estonia was sent by the Foreign office of the Republic of Estonia.

No.	Names	Line of business	Capitalization	Address
1.	A. Anderson	Export and import	commission agents (100.000 mk.)	Wäike Kalamaja 11/2
2.	M. J. Alperowitsch & Co.	Export and import	commission agents (100.000 mk.)	Uus uul. 16
3.	„Atlanta“	Export and import	commission agents	Wiru uul.4.
4.	Hans W. Berg	Import, Export		Jaani tän. 9.
5.	P. Bornholdt & Co.	Shipping agent		Suur Brokusmägi 10.
6.	Balti Peasteselts Dir. W. Horst	Salvage Company (500.000 mk.)		Sadama uul 5.
7.	L. Bushmann & Co.	Import, Export		Wana Posti uul. 6.
8.	Baltic American Trading Co.			
9.	Hans Poder & Co. „Pioneer“	Trading Co.		Kentmanni uul. 2.
10.	„Thomas Clayhills & Son“	Export, Import	Commission agents,	Suur Brokusmägi 14.
11.	Nic. Christiansen & Co.	Forwarding and	Commission agents	Lai uul. 34.
12.	Eesti Tarwitajate Ühisuste Keskühisus	Export, Import		Wiruwärawa puiestee 15.
13.	„Estonia“ Piimatalituse Ühisuste Kesühisus	Export, Import		Jaani uul. 6.
14.	Eestimaa Tööstuse ja kaubanduse Pank	Bank (2.000.000 mk.)		S. ja W. Karja uul. nurk 7/2
15.	Eestimaa Wastastikune Kredit Ühing	Bank		Lai tän. 11.
16.	Eesti Wastastikune Kredit Ühing	Bank		Wäike Karja uul. 12.
17.	„Esto“ Osühisus	Sporting goods		Pikk uul.
18.	Eestimaa rohu ja apteegi kaubanduse Ühing	Druggists		Harju uul. 41.
19.	Eesti Pank	Bank		
20.	Eesti Rahwapank	Bank		
21.	Eesti Wene Pank	Bank		
22.	„Carl F. Galnbeck“ Erich Calnbeck	Shipping agent		Uus uul 2
23.	„Gerhard Hey“ Tallinna osakond	Export, Import	Commission agent (300.000 Roubles)	Suur Brokusmägi 10.
24.	„Grunberg & Co.“	Forwarding and shipping agent		(50.000 mk.) Pikk uul. 57.

24. Harju pank Aktsia selts	Bank (10.000.000 mk.)	Harju tän. 33.
25. Heilmann Simsvart & Co. ...	Export, Import Commission agent,	Pikk uul. 2.
26. Immobil pank Tallinnas maja- omanikude Kredit Selts	Loan Association	Pikk uul. 28.
27. Arthur Jaeckel	Import (50.000 mk.)	Pikk tän. 52.
28. Karl Kuhlberg	Import and Export Commission agent.	Wäike Karja uul. 8.
29. Kaupmeeste Diskonto ja Lae- nu pank	Bank	Wiru tän. 18.
30. „Kosmos“ Eesti Wäliskaub. Ühisus	Import and Export	Jaani tän. 6.
31. Theodor Kaarmann	Wholesale Grocers glass and iron dealer.	Raaduse uul. 8.
32. „J. E. Kuhlmann“ Aleks Kuhl- mann	Salt and Herrings	Kotzebu uul. 13.
33. Joachim Kristj. Koch	Export and Import Commission agents.	Wene tän. 14.
34. John Pitka & Co.	Shipping & forwarding agents ...	Sadama tän. 3.
35. „Laine“	Commission agent	Raatuse tän. 10.
36. Joh. Piip & Co.	Export and Import	Wiru tän. 25.
37. „Osa“ Kaubanduse Ühisus ...	Export and Import (40.000 mk.)	Estonia teatri- maja all 11.
38. A. Orntlich	Grocers	Suur Karja uul. 16.
39. Habicht, Schneider & Co.	Export and Import Commission agents.	Wiru- wärawa puiestee 23.
40. G. Pihlakas	Stationary and office supplies	Jaani tän. 6.
41. Puhk & Pojad	Commission agents	Saani tän. 2.
42. „Progress“ Kaubanduse Ühi- sus	Export and Import	Wana posti tän. 6.
43. Prowodnik Aktsia selts	Indiarubber Goods	Wäike Karja tän. 1.
44. Jakob Pärtzel	Commission agents	Wäike Karja tän. 1.
45. M. Pung	Bank	
46. Põhja Pank	Bank	Suure Karja tän. 20.
47. Kristjan Rotermann	Commission agents	Mere puiestee 17.
48. John Rumberg ja Anton Tu- berg	Exporters and Importers of Potatoes.	Suur Kloostri tän. 22.
49. Singer & Co. Osäühisus	Sewing machines	Wiru tän. 12.
50. Eduard Saarepera	Cotton goods and ropes.	Wäike Karja uul.
51. Oskar Stude	Forwarding agents	Pikk uul. 62.
52. C. Scheel & Co.	Bank (1.250.000)	Wana turu 2.
53. „Silvia“ Aktsia Selts	Timber agent (20.000.000)	Wiru tän. 4-2.
54. Tallinna Majanduse Ühisus ..	Agricultural machinery ..	Wiruärawa puiestee.
55. Tallinna linna Pank	Bank	Mundi tän. 2.
56. Tallinna Piirituse Wabrikanti- de Ühisus Rosen & Co.	Distillery	Merepuiestee 15.
57. Tallinna krediit Pank	Bank	Suure Karja tän. 23.
58. A. J. Trankmann & Co.	Export and Import Commission agents.	Sadama uul. 5.
59. Unionpank Tallinna Osakond Aktsia Selts	Bank (40.000.000 mk.)	Pikk uul. 11.
60. Hans Winnal	Chemical goods	Tatari uul. 1.
61. Wene Ekspeditsioni Aktsia Selts (end. Kniep ja Verner) ..	Commission agents (4.300.000 rbl.)	Suure Kloostri tän nr. 18/22.

FIRST CLASS FIRMS OUTSIDE REVAL

1. Tartu pank	Bank (1.500.000 R.)	Tartus Suurturg nr. 22.
2. Tartu Suur Gilde	Bank 1.000.000 mk.)	Tartus Kompani uul. nr. 2.
3. Tartumaa pank	Bank	Tartus
4. Kauba pank	Bank	Tartus
5. Oskar Wirkhaus	Agricultural machinery	Tartus Peterburi uul. 42.
6. Pärnu pank	Bank	Pärnus
7. Oskar Seisler	Commission agents	Wiljandis.
8. Lill & Hakkaja	Chemicals and patent medicines	Tartus.

Eesti majandusline kriisis ja abinõud selle parandamiseks.

KÕIGE suuremaks takistuseks Eesti majanduslises elus on tema raha kursi langetamine ilmaturul Seesama takistab Eestit väljamaalt tarvilikkusi kaupsi tellida ja kukutab ühtlasi ka tema tööstust ja kaubandust kodumaa piirides. Eesti wabariigi rahaministri poolt on mitmed abinõud kodumaal tarwitusele wõetud, nagu väliskaubanduse reguleerimine ja väliswaluuta kontroll, aga need katsed ei ole senini asja sugugi parandanud ja kui peasemiseks uusi abinõusi ei leidu, ootab Eestit majandusline katastroph, millega ühes ka poliitiline tasakaal langeb.

Kudas praeguse Eesti walitsuse tegelased majanduslist ja välispolitikat ajawad ja edespidi seda saawad toimetama, — selles seisab Eesti tulewane elu.

See on kõigil arusaadaw, et kui meie tahame edasi saada, siis wõime seda ainult enese töö ja tahtmise läbi korda saata. Ka peame siin meelde tuletama, et need arwatawad awitajad käed, kes Eestile majanduslist abi ja kaubanduse wõimalusi kontsessioonide wastu pakuwad, ei tee seda mitte armastuse pärast meie wastu, waid arusaadawalt oma kasu püüdes.

Et praegust seisukorda parandada, peaks Eesti kõik oma jõud kaubanduse ja tööstuse tõstmiseks mobiliseerima, et kõik jõud mis kodumaal ja ka teistes riikides on, saaks koondatud, et riigi ja rahwa elu tõsta ja iga rahwa kihile ja teadusele tööpõldu kodumaal luua.

Peale selle peab Eesti välispolitika selleks töötama, et teiste riikidega ühendust luua, mis Eesti kasusi sõna tõsises mõttes kaitseb ja rahwale paremat ja wabamat tulewikku kindlustab.

Peafaktoriks praeguse seisukorra parandamiseks oleks otsekohene kaubanduse awamine riikidega, mis juhtiwat osa majanduslises ilmas mängiwad. Iga kaubandusline ettewõte, olgu kas riikline, äriline wõi isikline, otsib ilmaturul wõimalikult kõrgemat hinda. Et aga kõrgemaid hindasi saada, peab ilmaturgusi uurima ja ainult nendega ärilist ühendust looma, kes kõige paremaid tingimisi pakuwad, mitte ainult ajutist tulu silmas pidades, waid ka tulewiku peale waadates.

Kui meie Amerika-Eesti otsekohelise kaubanduse läbikäimise wõimalusi ligemalt uurime, leiame meie, et Eesti kauba produktidel siin kõige parem turg on, mille eest Eesti wõiks otsekohe siit põllutöömashinain, traktorisi, Eesti wabrikute sisseseadmiseks masinain, sadamate ja raudteede sisseseadeid ja muid kaupasi, mis rahwa ja riigi majanduse tõstmiseks wäga tarwilikud on, saada, ilma et ta kursi wahetusel sarnase operatsiooni teel kautaks.

Kes maailma tööstuse ja kaubandusega tuttawad on, teawad, et praegu Põhja-Amerika Ühisriigid peasjalikult ainukene riik on, kellel suurtööstuse ettewõtete wäljawedu on, kuna Europa riikidel omal maal kontraktid mitmete aastate peale ette oma riikides ära on antud.

Missugust osa Põhja-Amerika Ühisriigid maailma väliskaubanduses mängiwad, näitab allolew statistika:

	Põhja Am. Ühisr. Dollarid	Inglise- maa Nael sterl.	Prant- susemaa Frangid	Jaapan Yennid
Wäljawedu:				
Esimesed 6 kuud 1918. a.	2,974,226,610	263,610,810	2,143,880,000	896,922,725
Wiimsed 6 kuud 1918. a.	3,174,311,160	268,753,268	2,578,814,000	1,065,177,943
Esimesed 6 kuud 1919. a.	4,058,487,583	390,190,427	2,258,484,000	827,419,757
Wiimsed 6 kuud 1919. a.	3,850,998,761	572,504,484	6,454,684,000	1,271,452,860
Esimesed 6 kuud 1920. a.	4,260,040,972	773,357,932	7,780,201,000	1,117,986,000
Sissegewedu:				
Esimesed 6 kuud 1918. a.	1,546,003,934	652,241,898	9,738,825,000	839,882,134
Wiimsed 6 kuud 1918. a.	1,515,208,776	663,909,005	12,562,559,000	828,261,699
Esimesed 6 kuud 1919. a.	1,610,662,828	716,787,426	12,128,203,000	1,049,370,032
Wiimsed 6 kuud 1919. a.	2,294,151,159	915,114,438	17,650,316,000	1,124,089,848
Esimesed 6 kuud 1920. a.	2,945,137,027	1,033,334,684	15,629,927,000	1,612,926,000

Need arwed sisaldavad üleüldist wälja- ja sissewewo kaubandust, juurdearwatud wäljamaa kaubad, mis nendest riikidest läbi lähewad. Prantsusemaa kohta on arwed ainult oma maa kaupade üle.

	Wäärtus normal kursi järele:	Praegune wäärtus 20. aug. 1920:
Üks Inglise nael	4.86,65 dollarit	3.60,00 dollarit
Üks Prantsuse frank19,3 dollarit	.07,15 dollarit
Üks Jaapani yen	49,83 dollarit	.51,5 dollarit

Amerika Ühisriikide wäliskaubandus, maade järele jautades, oli wiimase üheksa aasta jooksul: (kaubanduse aasta lõpeb 30. Juunil).

Sissewedu.

	Europa dollarit	Põhja Amerika dollarit	Lõuna Amerika dollarit	Asia ja Okeania dollarit	Afrika dollarit	Summa dollarit
1912	819,585,326	334,072,039	215,089,316	261,932,365	22,585,888	1,653,264,934
1913	892,836,384	361,943,659	217,734,629	314,038,218	26,425,344	1,813,008,234
1914	895,602,838	427,399,354	222,677,075	329,096,884	19,149,476	1,893,925,657
1915	614,354,645	473,079,796	261,489,563	300,292,655	24,953,081	1,674,169,740
1916	616,252,749	591,895,543	391,562,018	533,407,455	64,765,745	2,197,883,510
1917	610,470,670	766,112,537	542,212,820	680,545,842	60,013,316	2,659,355,185
1918	411,578,494	918,347,346	567,418,257	972,399,349	75,911,957	2,945,655,403
1919	372,951,315	1,052,567,498	568,374,904	1,020,760,592	81,065,759	3,095,720,068
1920	1,179,460,699	1,486,459,842	860,944,300	1,526,560,888	185,195,939	5,238,621,668

Wäljawedu.

	dollarit	dollarit	dollarit	dollarit	dollarit	dollarit
1912	1,341,732,789	516,837,597	132,310,451	189,398,148	24,043,424	2,204,322,409
1913	1,479,074,761	617,413,013	146,147,993	194,159,465	29,088,917	2,465,884,149
1914	1,486,498,729	528,644,962	124,529,909	196,994,033	27,901,515	2,364,579,148
1915	1,971,434,687	477,075,727	99,323,957	192,235,218	28,519,751	2,768,539,340
1916	2,999,305,097	733,024,674	180,175,374	377,386,709	43,591,031	4,333,482,885
1917	4,324,512,661	1,163,758,100	259,480,371	489,564,198	52,733,064	6,290,048,394
1918	3,732,174,352	1,236,359,013	314,558,794	532,320,455	54,298,757	5,919,711,371
1919	4,644,937,841	1,288,157,869	400,646,300	813,383,244	85,157,432	7,232,232,686
1920	4,864,155,166	1,635,813,316	490,944,179	991,371,497	128,755,575	8,111,039,733

Nendest tabelitest on näha, et Amerika wäliskaubandus teiste riikidega wõrrel-des märksa laialisem on, kuna aga-riikline sisekaubandus, tööstus ja warandusline wäärtus, mitmekordselt teistest suurem on.

Kõik Europa wõlgneb praegu Amerika Ühisriikidele, ja selle järele kudas Eu-ropa riigid siin oma wõlgasi ja protsentisi tasuwad, seisab nende warandusline wäärtus ja rahakurs ilmaturul.

Amerika wõlglased on praegu järgmised riigid:

	20. augustil 1920
Inglisemaa	\$4.277.000.000
Prantsusemaa	3.047.974.777
Italia	1.666.260.179
Belgia	350.428.793
Wenemaa	187.729.750
Tshecho-Slovak National Council (Rahwusline Kogu)	67.329.041
Greekamaa	48.236.629
Serbia	26.780.465
Rumenia	25.000.000
Cuba	10.000.000
Liberia	5.000.000
Kokku	\$9.711.739.634

Tõenäoliselt aga ei ole Eesti selleks sugugi sammusi astunud, et ühisriikidega otsekohelist kaubanduse ühendust luua ja kõik Amerika kaubad saavad läbi teiste Euroopa riikide ja waheltkauplejatelt tellitud, mille läbi kaupade hind märksa kallim on, ja selle läbi Eesti palju oma majanduslisest väärtusest kautab.

Eesti rahaministeriumi välisvaluuta kontrolli aruande järele on mai-kuu jooksul välja antud välisvaluuta ostulubasi 69, saatelubasi (kui valuuta saatjal enesel ole-
mas on) 30, ja väljawiimise lubasi 128 järgmiste välisvaluuta summade peale:

Valuuta nimetus	Ostu-lubad	Saatelubad	Wäljawiimise lubad
Inglise naelsterling	6.625.17. /2	8.240.11	208.6. /00
Rootsi kroonid	127.217.28	81.009.70	200.00
Daani kroonid	42.560.00	4.981.00	160.00
Soome margad	114.995.70	384.094.82	103.000.00
Saksa riigimargid	2.273.914.85	899.891.40	2.180.779.00
Ida margid	394.00	131.949.15	659.718.40
Prantsuse frangid	500.00	500.00
Tsaari rbl.	2.681.223.00	6.000.00	5.146.773.00
Duuma rbl.	135.700.00	13.087.500.00
Läti rublad	31.850.00	200.00
Amerika dollar	22.00
Kerenski rbl.	61.750.00
Judenitschi rbl.	1.960.00
Nõukogude rbl.	63.250.00
Eesti margad	87.461.00
Kuld rublad	3.903.250.00

Sellest selgub, et teiste riikide rahad Eesti väliskaubanduses tarwitusel on, kuna Eesti mark ainult „kodune riigi raha“ on ja Amerika dollar, mis praegu maailma rahade standard on, Eesti kaubanduses sugugi tuttav ei ole. Sellepärast on ka Eesti äri meestel Eesti markadega praktiliselt võimata väliskaubanduse ettevõtetest osa võtta, sest et väliskapital Eestis juhtivat osa mängib ja Eesti raha kurssi reguleerib, selleläbi võib ta mitmekordselt oma kasusi suurendada, kuna aga selle läbi Eesti majandusline väärtus langeb.

Eesti sissewedu oli mai-kuul 114.000.000 Eesti marka ja väljawedu ainult ligi 24.000.000 marka. Väliskaubanduse bilans lõppes sel kuul kahjuga ligi 90.000.000 marka. Selgub, et 54.800.000 marga eest on riiet (markisett) sisse weetud, mille müügi võimalusi teistes riikides arwatawasti ei olnud ja sellepärast Eestisse sai weetud, mis jälle üheks mõjuwaks põhjuseks oli Eesti raha kursi langemiseks, sest sarnane kaup ei tõstnud sugugi Eesti majanduslist väärtust, ta oli Eesti tööstusele surnud warandus.

Nagu Amerika Commissioner E. E. Young omas telegrammis 27. juulist siinsetele asutustele teadustab, on Eesti walitsus 1. Augustist 1920 kaupade sissewewo Eestimaale ära keelanud, peale tooresmaterjali Eesti wabrikutele, õli, süed, põllutöö masinad, käsitöö riistad, puuwill, sool. See kitsendus ei ole transit kaupadele maksew.

Kui sarnane kitsendus Eestis enamalt maksuma oleks pandud, oleks ta mitmed miljonid Eestile peastnud, kuna aga praegu kõikide sisseweetud kaupade maksmiseks hulk tooresmaterjali Eestist välja läheb, mis marga väärtust sugugi ei paranda ja rohkem Eesti kaupmehi sunnib spekulereima, et seda raha rahwalt protsentidega tagasi saada, mis sarnase kunstlise ja kahjuliku operatsiooni Eesti väliskaubanduses lubas toime panna.

Ka ei ole arwatawaste seda silmas peetud, et wäike-tööstuse tagawarasi, nagu uhkuse asjad, saapad, riided jne. liiga palju on, millede turgusi raske on leida ja sarnaste kaupade suurt sissewedu takistab iga riik, nendele kõrgeid tolli maksusi peale pannes, mille läbi oma wäike-tööstuse edenemine ja arenemine kindlustatud saab.

Nõnda kaua kui Eesti walitsuse välispolitika väliskaubanduse monopoliseerimist ja Eestimaa tööstust kontsessioonide wiisi wälja andmise sisse usub, ootab Eestit tulewikus warandusline bankrot.

Tõenäuliselt ei ole Eesti kaubanduseteadlased Eesti ja Amerika kui ka teiste riikide wahelist waba kaubanduslist läbikäimist sugugi tähtsaks ei arwanud.

Nagu paar fakti siimaani on näidanud, on mõned Eesti walitsuse tegelased Eesti kaubanduses ja tööstuses wäliskapitalile eesõiguse annud, nii et wäliskapital waheltkauplejaks Amerika ja Europa turgude wahele jääks, kuna walitsuse liikmed kas aktsiaomanikkudena ehk wäikeste kaasomanikkudena sarnastesse ettewõtetesse sai asetatud.

Näituseks toome siin Revalise ühisuse tegewuse kohta teate, mis Asutawas kogus riigi kontrolõri poolt etteluetaud sai:

„Lepingu järele on Ühisus Rewalis Eesti Wabariigi ainus äriline agent Amerika Ühisriikides Lõuna ja Kesk-Amerika ja ka weel, kokku leppes walitsusega, teistes maades. Rewalis saab kõikide kreditide pealt, mis Ühisuse wahetalitusel saadud, ja niisama ka tema kaasabil toimetatud kaupade ostmise ja müümiste pealt 2½ % wäliswaluutas üleüldisest summast, aga ei kanna seal juures wabariigi ees tema läbi tehtud operationide wõimaliku kahjulikkuse puhul mingit rahalikku wastutust. Peale selle jääb, lepingu p. 2 järele Ühisus Rewalis nagu ülemal tähendatud, Wabariigi ainsamaks äriliseks agendiks kuni kõik Revalise wahetalitusel wabariigi peale wõetud kohustused maksu läbi täieste õiendatud on, nii et lepingu kinnituse puhul, Revalise wolitused aastakümned kesta wõiwad.*) Edasi kirjutab leht:

„Kõiki on erutanud see asjaolu, et Wabariigi palgalised ametnikud sarnase ühisuse asutasad ja selle kaudu miljonid riigilt wahetasu wõtsid.“ Aruande järele olewat Rewalis üleüldse arwesse pannud 12.239.412 dollari 99 centi.

Kaub.-Tööstusministerium olewat Rewalis'elt wastu wõtnud, kauba wäärtuse järele

10.095.092 dollari 12 centi

„Russiga“ hukka läinud 1.985.670 „ 55 „

Sellest summast saab Rewalis Ühisus 2½ protsenti ehk 305.985 dollari 32 centi;

529.700 franki on büroode kulud.

Kõige suurem puudus seisab muidugi selles, et Eesti walitsus selle ühisuse läbi oma wäliskaubanduse on monopoliseerinud ja sellepärast weel teised sarnased operationid Eesti wäliskaubanduses wõiwad juhtuda, mis Eesti majanduslist elu wõiwad täielikult halwata.

Nii kaua kui Eesti walitsuse tegelased wäliskaubandust ise toimetawad ja Eesti kodanikel ja kaubanduse teadlastele ja äridele seda wabalt toimetada ei lase, ei saa Eesti põllumees oma wiljasaagi eest ega Eesti tööstus oma produktide eest head ega rahuloldawat hinda.

Toon näituseks pildi, missuguses seisukorras Eesti põllumees ja Eesti tööstus ja kaubandus oleks, kui see wabalt töötaks kõwa riigi kontrolli all. Põllumees wõiks praegu ühe parema sordi kaalu linade eest (üks kaal — 400 Wene naela ehk 360 Amerika ehk Englise naela) umbes \$234.00 dol. Tallinna sadamas saada, ehk selle eest siit osta:

Üks wilja niidu masin 5 jalga lai \$145

Üks heina niidu masin 4½ jalga lai 125

Üks hobuse reha 8 jalga lai 65

Üks kartulite üleskündmise masin 2 hobuse 180

Üks kartulite (panemise) masin 185

Põllu traktor umbes 4800 naela 1800

*) Täendus: Riigi kontrolõri Einbundi teate järele on, Eesti walitsuse ja isand Rabinowi wahel tehtud kontraktis punkt olemas, mille järele wõimalus on seda kontrakti maksmataks tunnistada ja arwatawaste on selleks juba walitsuse poolt samusi tehtud.

Nende masinate hinnad on cif Tallinnas, ja kaupade wastuwõtjal on ainult Tallinna tollimaja ehk sealt ärawedamise kulud kanda, kuna üleweo raha 95 centi kubic jala pealt plus 1¼ protsenti kinnitamise raha ja muud kulud juba nende arvetesse juurde on arwatud. Kui Eesti walitsus põllumehed ja ärimehed õiglaselt üksteisega koopereeriks, looks see neile wõimaluse wäliskaubandust ise toimetada ja selle läbi puhast kasu omale saada, mis wäliskapitali wahetalitusel wäljamaale jääb.

Sarnane kaupade wahetuse systemi tarwitusel ei kautaks Eesti oma rahwuse warandusest, sest Eesti produktide müümisel tõuseks kredit wäliswaluutas, mille eest tarwilikusi kaupasi wõiks wäljamaalt osta. Kahjuks ei leia mina Eesti kaubanduses seesugust systemi tarwitusel, ja nagu statistika näitab, on Eesti oma kaupade eest Wenemaal, Inglismaal ja teistes riikides Eesti markades makstud saanud, kuna aga kaupade sissewedu wäliswaluutas õiendakse. Selle tõttu kautab Eesti palju oma

Eesti Punaseristi kantselei.

markade ostu ja müügi wahetustel, mis iseäralikult väga suuri kaotusi Eesti kaubandusele toob, sest et Eesti margadel õiget wäärtust ilmaturul ei ole ja selle kauplemine wabalt wäljamaa turgudel toimetakse.

Kas ei oleks Eestil wõimalik olnud kartulite ehk muu kauba eest, mis ta Wenemaale müüs, Wenemaalt tooresmaterjali wastu saada, mida ta kergeste oleks wõinud siia ehk muu Europa turgudele wäliswaluutas ära müüa.

Praegu ei saa Eesti ärimees siin krediiti awada, sest et Eesti margal siin turul wäärtust ei ole ja tooresmaterjali wedu krediiti awamiseks walitsuse poolt keelatud on. Koguni posti pakkide saadetus Eesti ja Amerika wahel on wõimata toimetada.

Amerika ärid on katsunud igapidi Eestiga otsekohest ühendust luua, missugune ettewõte on osalt ka korda läinud. Sel kewadel sai laewa ühendus Tallinnaga awatud, mis praegu laewaäride International Maritime Line, Richard Lines ja Globe Line—poolt toimetatud saab.*)

*) Cunard Line on juba reisijate laewa sõidu liini Liibawi awanud, ja loota on nad warsti ka Tallinna liini awawad.

Laewaärid kaebawad aga, et kaupasi küllalt ei olewat, mille põhjuseks see on, et Eesti ei saa krediiti Tallinnast New Yorki üle kanda, ega ka siit otsekohe raha Tallinna saata. Raha saadetused siit toimetakse harilikult Soome, Inglise, Saksa ehk Rootsi kaudu, kust nad sealse kursi järele, Eesti edasi saadetakse, aga omasuguste tingimistega.

Weel suurem takistus on Eesti äriameestel raha saatmisega Amerikasse. Tuleb teiste riikide läbi toimetada ja kui mitme wahetuse järele raha siia jõuab, on tema väärtus mitmekordselt langenud.

Et õiget pilti pankade läbikäimise kohta Eestiga saada, olen New Yorki suurimates pankades käinud. Kõikis pankades, nagu selgub, puudub Eestiga otsekohene ühendus. Kõige paremas seisukorras näitab Amerika kõige kuulsam pank Guaranty Trust Company olema, kellel juba pikemat aega esitleja Eestis on. Välisosakondade juht Isand Waesel, kelle jutul mina olin, teadustas, et tingimised panga awamise kohta Eestiga rahuldawad on, ja tema olewat juba pikemat aega Eesti walitsuse pangaga „Eesti pank“ Tallinnas läbikäimisel, aga kahjuks ei olewat senini jõudnud ühendust luua. Nõnda siis on Amerika ärihemed kõik teinud, mis võimalik, et waba kaubandust Eestiga awada, aga nagu näha ei leia see ettewõtte Eestis wastukaja.

Eesti 1919 aasta saak on Amerika-Wene kaubanduse kesk bureau teate järele olnud:

Linad	350.000 puuda ehk 5.645 tonni
Lina seemned	325.000 puuda ehk 5.240 pikka tonni
	(üks pikk tonn 2240 Inglise naela.)

Wõid olewat praegu umbes 10.000 puuda ehk 161 tonni wäljaweo tarwis.

Eesti aruande järele on Mai kuul — wälja wiimise lubasi 3.903.250 kuld rubla ehk umbes 1.951.625 Amerika dollari peale — wälja antud.

Need on ilusad miljonised arwed, mille eest wõiks palju aineid sisse osta, mis tööstuse ja kaubanduse tõstmiseks Eestis praegu wäga tarwilikud on.

Kõige tähtsamad Eesti kaubanduses on — sadamad, laewandus ja raudteed, mille ülesehitamine riigis wäga tarwilik on.

Et ma praeguse Eesti laewanduse tööstusega sugugi tuttaw ei ole, ei wõi ma laewade nõudmiste ja nende wäärtuste kohta kodumaa wetes ligemalt teadustada.

Arwan, et Eesti ainult suuremaid süte ehk õliga kütetawaid laewasi tarwitab, mis kaubanduse ettewõtetes wäga tähtsat osa mängiwad ja ühtlasi head sissetulekut lubawad. —

Amerika Laewanduse Nõukogu (American Shipping Board) saab ligemas tulewikus teras laewasi müügile panema. \$160.00 ton. söega kütetawaid; \$170.00 ton. õliga kütetawaid; \$175.00 ton. söega kütetawad laewad üle 10.000 tonni; \$185.00 ton. õliga;

Tingimised: 10% sissemaks laewa üleandmisel; 5% — 6, 12, 18 ja 24 kuude järele ja puudu w 70% — ühesuuruses poole aasta maksudes, mille maksu aeg üle 10 aasta ulatab. —

Ka puu laewad lähewad warsti müügile, mille ostjaid arwatawasti raske leida on, sest et puulaewade ülespidamine ja kaupade kinnitamise rahad liiga kõrged on.

Kui Eestil võimalik oleks mõnda nendest laewadest omandada, tasuks nad paari aasta jooksul oma hinna ära ja ühtlasi tõstaks nende omandamine Eestis majanduslist wäärtust. Imelik on siiski see nähtus, et Eesti walitsus miskisugusi sammusi ei ole astunud, et endisest Wene laewastikust, milledest suurem osa kõik Wäljamaal laenu peal on, osa saada. —

Wäljamaalased süüdistawad Eesti walitsuse tegelasi teoretismuses, kelledel kaubandusline ja finansiline praktika puudulik on, mille peale nemad praeguse Eesti majanduslise wäärtuse langemist osalt põhjendawad.

Kaubandus ja tööstus on rahwa omandus ja walitsuse kohustus on oma riigis

tööstust ja kaubandust edendada ja oma rahwa ettevõtetele nõuks ja abiks olla, et spekulereimised ja üleliigsed kasu wõtmised ja rahwa kurnawad abinõud oma kui ka wõera rahwa isikute poolt saaks kõrwaldatud.

Peaministri Tõnnissoni kirjast Asutawa Kogu esimehele leiame, et Eesti-Soome kaubalepingu küsimus on praegu liikumisel. Ölikiwi-turba ja gipsi kontsessioonide küsimus on käimas, mis Eesti rahwa majanduse saatust kuni 50 aasta peale wõib kinni panna. —

Küsimine jäeb mispärast toetab teatud rühm Eesti walitsuses sarnaseid kontsessioonisi ja katsub neid rutuliselt läbi wiia.

Kas ei wõiks kodumaa tööstust rahwale pakkuda, et rahwas seda tarwitada wõiks, mis tema oma on? Kas selleks ei saaks Eesti kapitali ja Eesti jõudu, kui walitsus üle Eesti sarnase üleskutsega rahwa poole pööraks?

Ma olen kindel, et paljud eestlased wäljaspool kodumaa piirisi, oleks walmis oma korjatud miljonid wäliswaluutas Eestisse tooma, et seal oma töö, teaduse ja kapitaliga Eesti elu tõsta. —

Sarnane rahvusline ettevõtte kaswataks oma rahwuses ettevõtte waimu ja anaks Eesti teadlastele ja töölistele põldu tema tulewiku elule.

Eesti rahwas on wisa ja anderikas, Eesti kalewite jõud ja wahwus on meie rahwale wabaduse wõitnud, Eesti waprak pojad on praegu Antwerpenis Olympia wõitlustes teiste suurriikidega wõidurikkalt wõistelnud, ja kui see noor Eesti peaks tegelekult äpardama, — langeb süü mitte rahwa, waid rahwa juhtijate peale.

Eesti leht Tallinnast kirjutab:

Eesti riigi halwa majanduse ja raha politika tõttu on praegu meie riik lagunemisel. Kas tööerakond jõuab asja peasta on teadmata.

Nagu minewane Eesti majandusline ja politika elu on näidanud, tarwitab Eesti õiget ja kindlat juhtiwat kätt, kellel wõimu oleks liia kasu wõtjaid rahwa ja riigi ees wastutusele wõtta ja ühtlasi kindlat ja kestwat kesk kohta luua, mille rajal riik ja rahwas töötaks ja mis rahwa nõudmisi ja kasusi igapidi esitleks ja kaitseks. Wäliskaubanduse lepingud, kontsessioonide küsimused, laenu, suurkaubanduse ettevõtted, mis määratud tööstust ehk ettevõtteid wõib monopoliseerida, Riigi eelarwed sissetulekute ja wäljaminekute kohta ja muud sarnased tähtsad küsimused — peaks ainult Riigi Kogu heakskiitmisel wastu wõetud saama, ega mitte ühe riigitegelase kätte lõpulikuks otsustamiseks antama.

Kui Eesti tahab oma majanduslisest kitsikusest wälja saada ja tulewikus wõimsat politilist seisukorda kindlustada, peab Eesti oma kapitaliga kaubanduse ja tööstuse ettevõtteid toime panema, ja ühtlasi tööstuse ja kaubanduse wahel täielist kokkukõla ehk sugulust looma ning sellega rahwa ja riigi elu wabalt edendama.

Turba ja metsa tööstus, gyps, põlew kiwi, transit kaubandus sadamate ja raudteede kaudu, kaubandus ja muud tööstused kõik kokku arwates peaksid hea arwe kokku tooma, mis õige orientationi läbi Eesti majandust peaks tõstma, aga mitte kukutama. Põhjalikult läbitöötatud eelarwete kaudu oleks wõimalik olnud rohket Eesti markade trükkimist vähendada ja Eesti majanduslist ja waranduslist wäärtust tõsta.

Soowida jäeks, et Eesti kaupmehed kongressil, Tallinnas waba kaubandust ja rahvusliste ettevõtete tööstust nõuaks ja tulewase Eesti kaubanduse peaprogrammis — kogu Eesti huwid etteotsa seaks ja wast teisel kohal nende ärilised huwid, siis saab Eesti arenema ja edenema ja selle läbi kogu maailma rahwuste keskel oma õige ja kohase seisukoha wõitma.

Kaubanduseteadlane Peter A. Pabstel,
New Yorkis.

Awalik kiri Eesti Asutawale Kogule.

Herrad rahwa esitajad:

Igas suures kui ka wäikeses ettevõttes on materjali waja, mille kogumine, läbitöötamine, ümberpaigutamine mitte ainult keha muskliste jõuga ei wõi sündida, waid nüüdse teaduste edenemise ajajärkus peaasjalikult peaaajudes asenewa tarkuse, osawuse, meelekindluse ja julguse, asja ja tarbe kohaselt pruukimise läbi saab korda saadetud ja tulusaks tehtud. Sama kui keha muskliste pingutamine oma tasuta nõuab, on ka peaaajudes asenewate omaduste korraldamine, ehk õigem ütelda, peaaajuliste muskliste pingutamine, määratud hinna wääriline. Nende mõlema jõupingutuse hinna määraks, on siinamaani raha ehk tarbeained, olnud. Raha, wõi tarbeainete oma korrane wäärtus on aga mitmesuguste mõjundite all, mille läbi tal teatud paikades ehk määrustes nii mitme sugune wäärtus on. Raha ehk tarbeainete wäärtuse kõikumise pea põhjuseks wõib nimetada, siinse materialistlike maailma raha kindlustuse algaine wõi elemendi puudus, ehk selle wõeriti paigutamine wõi muutmine, ehk koguni kas üleilmlise wõi individualistlike jõupingutuste mittetarbekohasus, oskamatus, puudus wõi kuritahtlus.

Et meie armas Eesti praegu oma rahwusliste jõupingutuste wäärtuse langemist läbi elab; langemist mille rusuwat mõju kõik kodumaa elanikud ja ühes nendega siinsed isamaa armastajad eestlased tunnewad, siis peab selleks kõik wõimalikud abinõud tarwitusele wõtma, et seda wiga parandada. Kust aga leida abinõu millega nende jõupingutuste hinda tõsta, nende wäärtust õigele kohale seada, nii kui meie neid hindame, mitte aga nii, kui see sofistikalik, kergeste unustaw maailm, oma püüete ja tahtmiste tuhinas, hindab?

Eesti rahwas on wäsimata suuri ja mõjurikkaid jõupingutusi toime pannud, on kogu oma rahwuslike energia selle peale tsentraliseerinud, et oma ettevõtetet hinda tõsta, mille nad ka rahwuslikes mõttes on korda saatnud, aga kus jäeb rahwuswaheline hind? Osalt on selles süüdi praegune üleilmline majandusline kriisis, aga kas tõeste on meie Eesti energia õigete ja asjakohaselt pruugitud ja tarwitatud; kas ehk ei ole mitte üks suur wiga kogu Eesti majanduslisesse sistemisse tekkinud, mis sisemise seisukorra ülesehitamises, mitte aega leidmise peal põhjendatult, ehk mitte kohaseks arwatult, kõrwa on heidetud? Kas olete Teie herrad Esitajad, Eesti väljaspool riiklike Eesti rahwuse omandatud waranduse ja teaduse koondamiseks ka sammusi astunud? Riiklist head käekäiku kindlustab hea majandusline seisukord, seda oma korda kindlustab rahwusline waranduse seisukord.

Siinse eestlaste majanduslike seisukorra peale on mitmed korrad ja ka mitmelt poolt katsutud Eestimaa tähele panemist pöörata, jäeb aga tõeste arusaamata, miks jäetakse Eesti rahwuse Amerikas kogutud warandus ja teadus, kodu rahwa poolt tarwitamata ja kasutamata.

Selle läbi sünniwad Eesti hingele kurwad ja kahjulikud olud mis ainult Eesti rahwas üksuse wõimu näitamiseks wõib korraldada. Teatawaste on eestlasi üle maailma välja rännanud, peale Europa ja Siberi maade, umbes nelikümmend wõi wiiskümmend tuhat hinge, ja nende, ka kodumaalgi etteheidetud omaduse kokkuhoidmise tagajärjel, on neil wõimalus olnud umbes wiiekümne miljonise (dollarites arwates) waranduse omanikuks saada. Täielikult õigete korraldatud jõupingutuse läbi Eestimaa poolt, oleks tõeste wõimalik sellest summast ligi kakskümmend kuni kahekümne wiie miljonist jägu Eesti tarwituseks kasutada, kes krediiti loomise wõi puhta raha näul. Mis niisuguse waranduse ületoomine Eestisse, kogu rahwa majanduses ja ka politikalises seisukorras, korda seaks ja üles ehitaks, on kõigile silma paistew. Pealegi weel, et see warandus wõi kapital, ilma politikaliste tingimisteta saaks tööstusesse paigutatud, mille läbi surwed Eesti elamise mehhanismuse pealt saaks rohkeste kergendatud.

Teiseks oleks see tähtis, et suurem osa väljaspool Eestit asuwaid eestlasi oleks selle läbi ka isiklikult awateletud kodumaale, kuhu nemad peale oma omandatud waranduse, ka teatud osa tehnikalisi ehk abstraktikalisi teadusi saawad kaasa tooma, mille läbi ehk nii mõnedgi mulgud ja puudused Eesti majanduses ja tööstuses saaksid täidetud. Isikud kes julgesid suurde maailma laiale rännata, saawad kodumaale jõudes weel rohkem julgema ja wõima, sest nende teadus ja osawus ei seisa mitte raamatutest pähe tuubitud ja koolides õpetatud elulistest teoremadest koos, waid laiailmalises, nii mitmesuguste ettenägemata juhtumiste löökide ja pistete wastu wõitlemise läbi omandatud ja karastatud, praktilises elu-teaduses. Tema wõib olla ehk ei tea miskid Pithagori teoremast, aga ta on siin laias maailmas 40 kordsete majade ehitamises töötanud; ta wist ei ole kuulnud Sokratesest, Diogenest wõi Caesarist, aga ta teab, et elu on teekond, mille peale palju kiwa on weeretatud, milledest ainult oma täielise elu teadusest omandatud osawusega, wõib üle ronida ja edasi peaseda. Ta ehk ei wõi, seltskonnas hiilgada, aga tema on see isik, kes nii mõnes teaduse ja tööstuse arus ülesleidusi on teinud; ehk wiimaks on ta üks ilma sihita, ilma eesmärgita olemus, mis aga õigesse ümbruskonda ja tegewusesse paigutatult ja heatahtliselt juhitult, edu kõige kõrgema tipule wõib jõuda.

Kolmandaks, saaks nad, see on kodumaale jõudwad eestlased, ka Eesti politikalisesse ellusse mõjuma, kas mõne nende mõttele wastawa erakonnale, kui muud, siis oma häälesi andes, ehk oma erakondasi asutades.

Et ära seletamata üksluisus (wabandage härrad esitajad) minu ja mitme teiste isikute ette panekude peale Eesti kaubanduslist ja politikalist esitajat Amerikasse määramise kohta, silma paistab, siis peab ajalehtede läbi seda walusat kohta puudutama, mis ehk wastasel korral kogu Eesti ettewõtte wõib segi ajada. Pealegi puudub Eestil oma walitsuse informatsiooni osakond, mis Amerikas töötaks. Meie oma wäikesse jõuga ja nõuga, ilma Eesti walitsuse toetuseta, wõime wähe ära teha. Kirjandus Eesti küsimusele on Amerikas nii wäikeses kaustas ja nii tähtsusetu, et paljud haritud ameeriklased sugugi Eesti rahwuse ja riigi olemas olemisest ei tea. Mõned üksikud kirjatükid mis Amerika ajakirjanduses Eestimaa kohta wilksatawad, on nii pessimistlikes toonis kirjutatud, n. n. kirjatükk nädala lehes Nation'is "Estonia's mortgaged future" kirjeldab Eesti majanduslist ja politikalist seisukorda nii pahas wärwis, et „nolens volens“ tahtmine tõuseb, neid teateid ümber lükata. Katseid olen mina, kui ka mõni teine isik, teinud, ajakirjanduse läbi wastata, aga et siin mitte seesugust seadust ei ole maksma pandud kui Eestis, mis sunniks ajalehtesi õiendawaid teateid ära trükkima, ja et siinses ajakirjanduses täieline kinnise ukse politika walitseb, siis on wäga raske, wõi peaaegu wõimata, kirjatöösi ilma tutwuseta tähtsamates ajalehtedes awaldada. Eesti walitsus peab tingimata miskit selles sihis korda saatma, wõimalust mööda, minust allpool ettepanud plaani järele.

Minu ettepanek oleks järgmine:

1) Eesti walitsuse poolt, eestlaste wäljamaal omandatud waranduse koondamiseks seadusi luua, mis Eesti rahwuse ühes tema kogutud warandusega kodumaale meelitaks.

2) New Yorki linna, Eesti walitsuse poolt autoriseeritud panga wõi osakonna awamine.

3) Eesti kaubanduslise agendi wõi n. n. attache määramine Amerikasse, ühes politikalisel esitajaga.

Teised uued rahwused nii kui Soome, Läti ja Leedu on juba ammu oma esitajad Amerikasse üles seadnud, ja nende rahwuste esitajad on kibedaste töös, oma kodanikudele passisi wälja andes, kuna aga Eesti kodanikudel täieste wõimata on siit ilma passita Wäljamaale peaseda, ja autoriseeritud isikuid eestlaste passide wäljaandmiseks siin ei ole. On isikuid meie kontoris käinud, kes kuni wiissada dollari on lubanud maksta, et aga passi ja luba Eestimaa peasemiseks saada.

20. Augustil 1920.

Hugo Sallo, New Yorkis.

REVALIS COMPANY

**Commercial Agents
for
Republic of Estonia**

**1228 - 1231 Park Row Building
13 - 21 Park Row, New York, N. Y.
Telephone Barclay 4878**

Office:

Reval, Estonia

London Office:

16 Pall Mall East

Raha saadetakse Eestimaale!

Teatame oma äri sõpradele, et meie nüüd jälle raha

EESTIMAALE

saadame. Rahasaatmist toimetame Soomemaa kaudu ja saadame sealt üle Eesti rahas.

Raha kursi järele on üks dollar 38 Soome marka.

NIELSEN & LUNDBECK

Wanem ja suurem Soome panga äri Amerikas

24 State Street, New York, N. Y.

Richard Lines.

Direct sailings from

NEW YORK to REVAL, ESTONIA.

We shall be pleased to furnish you with information regarding shipping, forwarding and banking facilities. We transmit money orders by mail and cable to Estonia, Latvia, Lithuania and other Baltic countries.

Apply to

C. B. RICHARD & Co.

29 Broadway, New York, N. Y.

Telephone: Whitehall 500.

Independent Agricultural Corporation

512 FIFTH AVENUE

NEW YORK

Wälja- ja Sissewen Kauba-Äri

ühtlasi

TÖÖSTUSE ÄRIDE ESITAJAD

(SALES REPRESENTATIVES)

Spetsialiseerin kõigis põllutöö ja tööstuse ainetes.

WENE

LEEDU

EESTI

LÄTI

POOLA

SOOME

SIBERI

MANDSHURIA

Sissewedu:

Wäljawedu:

Nahk (mets ja koduloomade)

Põllutöö masinad

Harjased

Põllutöö riistad

Seemned

Põllutöö tarwitused

Willad

Pritsimise materjalid

Kanep

Sidumise köied Seemned

Linad

Mesilastepidamise tarwitused

Metalli muld

Toiduained, Riidematerjal

ja muud tooresained

Tooresmaterjal

KIRJAWAHETUS SOOWITAV!

HINDADE TEADUSTAMINE!

Ainumüügi õigusega esitaja:

Emerson—Brantingham Farm Machinery

Osborne—Harvesting Machinery

Reeves—Peerless—Geiser Machinery

Brantford (Maple Leaf) Binder Twine

Agent, A. I. Root Co.—Mesilaste pidamise tarwituste äri

Agent, Holt Manufacturing Co.—Traktorite äri.

Cabli Adress:

INDAGRICOR NEW YORK

PRESIDENT:

W. P. ANDERSON,

Endine Wene walitsuse Põllutööstuse Komissioner
Amerikas.

Täieõigusline esitaja Eestimaal:

ALEX. MAC DALL

Narwa maanteel Nr. 1, krt. 1

REVAL.